

Araştırma Makalesi • Research Article

Açıköğretimde Dezavantajlı Gruplar İçin Destek Arayışı: Bir Engelli Takip ve Yönetim Sistemi *

Seeking Support for Disadvantaged Groups in Open Education: A Disability Tracking and Management System

Yasin SANCAR ^a, Eda BOZKURT ^{b,**}, Ayşe Okumuş ^c, Ergün AKTÜRK ^d, Erdem KOCADAĞIŞTAN ^e

^a Öğr. Gör., Atatürk Üniversitesi Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi, 25240, Erzurum/Türkiye.
ORCID: 0000-0002-4200-1293.

^b Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi, 25240, Erzurum/Türkiye.
ORCID: 0000-0001-7158-8049.

^c Öğr. Gör., Atatürk Üniversitesi Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi, 25240, Erzurum/Türkiye.
ORCID: ORCID ID - 0000-0003-4721-0534.

^d Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, 25240, Erzurum/Türkiye.
ORCID: 0000-0001-6925-1850

^e Prof. Dr., Atatürk Üniversitesi Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, 25240, Erzurum/Türkiye
ORCID: 0000-0003-2635-8329.

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geçmişi:

Başvuru tarihi: 4 Mart 2022

Düzeltilme tarihi: 24 Nisan 2022

Kabul tarihi: 1 Haziran 2022

Anahtar Kelimeler:

Açıköğretim

Dezavantajlı Gruplar

Engellilik

ARTICLE INFO

Article history:

Received March 4, 2022

Received in revised form April 24, 2022

Accepted June 1, 2022

Keywords:

Open Education

Disadvantaged Groups

Disability

ÖZ

Bilişim teknolojilerindeki ilerleme eğitimde zaman, mekân ve mesafe gibi kavramların daralarak yeniden yorumlanmasına olanak tanımış ve yeni nesil açıköğretim sisteminin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi'nin en önemli amacı kadınlar, yaşlılar ve engelliler gibi dezavantajlı grupta bulunup, yükseköğrenime devam etmek isteyen bireylere hizmet vermektir. Yaklaşık beş yüz bin öğrencisi bulunan Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi'nde dezavantajlı grup içerisinde sayılan yedi bini aşkın engelli öğrenci de yer almaktadır. Çalışmanın amacı, engelli öğrencilerin Fakülte'ye kayıt süreçleri ile başlayıp mezuniyetleriyle son bulacak öğrenim süreleri boyunca karşılaşılabilecekleri güçlükleri en aza indirmektir. Öğrencilerin materyal ücreti muafiyet ya da iade işlemlerini takip etmek, engel durumlarına göre sağlıklı sınav hizmeti alabilmeleri ve işleyişi hızlandırarak yapılan tüm işlemleri sistematige bağlamak üzere bir talep/takip ve yönetim sistemi oluşturulmuştur. Bu çerçevede ASP.NET web geliştirme platformu ve SQL Server veri tabanı kullanılarak bir sistem geliştirilmiştir. İlgili sistem 7568 engelli öğrencinin işlemleri için kullanılmaya başlanmış ve engelsiz üniversite için bir katkı sunulmuştur.

ABSTRACT

The progress in information technologies has allowed the concepts such as time, space and distance in education to be narrowed down and reinterpreted, and the new generation open education system has emerged. The most important aim of Atatürk University Faculty of Open Education is to serve individuals who are in disadvantaged groups such as women, the elderly and the disabled who want to continue their higher education. Atatürk University Faculty of Open Education, which has approximately seven hundred thousand students, also includes more than five thousand disabled students who are considered to be in the disadvantaged group. The aim of this study is to minimize the difficulties that students with disabilities may encounter during their education period, which starts with the registration process of the Faculty and ends with their graduation. A request/follow-up and management system has been established in order to follow up the material fee exemption or refund procedures for students, to receive healthy examination services according to their disability, and to systematize all transactions by accelerating the process. In this framework, a system was developed using ASP.NET web development platform and SQL Server database. The related system was started to be used for the transactions of 7568 students with disabilities and a contribution was made to the university without disabilities.

* Bu makale Atatürk Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından desteklenen Açıköğretimde Dezavantajlı Gruplar İçin Destek Arayışı: Engelli Takip ve Yönetim Sistemi isimli bilimsel araştırma projesi dikkate alınarak hazırlanmıştır.

** Sorumlu yazar/Corresponding author.

e-posta: edabozkurt@atauni.edu.tr

1. Giriş

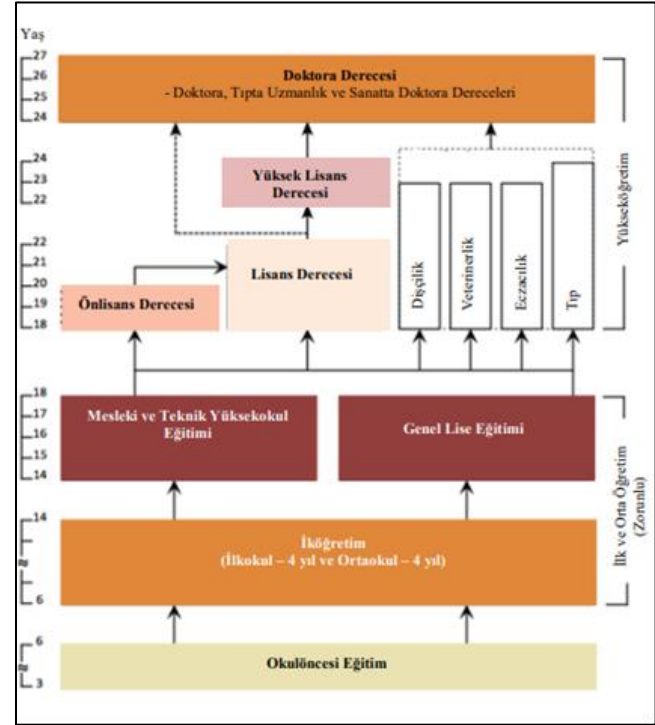
1960'lı ve 1970'lı yıllarda hükümet politikaları denildiğinde ilk akla gelen para ve maliye alanları olmuştur. 1980'lerden bu yana ise iktisatçılar hükümet politikalarının uzun vadede ekonomik büyüme üzerindeki etkilerine odaklanmışlardır. Böylece bir ülkede refah ve yoksulluk farkının uzun dönemde nasıl değiştiğini belirlemişlerdir. Standart makroekonomi politikaları iktisadi büyüme için önemli olsa da, ekonomik performans için asıl dikkat çekici olan tüm hükümet faaliyetlerini kapsayan ve geniş bir şekilde yorumlayabilen politikaların her yönüyle ele alınmasıdır (Barro, 1999). Bu çerçeveden bakıldığında eğitim, büyüme ve kalkınmanın merkezinde yer alan bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Ekonomik refahın önemli bir belirleyicisi olarak eğitimin ekonomik büyümeyi en az üç mekanizma ile etkileyeceği kabul edilmektedir. Birincisi; eğitim, emek üretkenliğini ve dolayısıyla daha yüksek bir çıktı düzeyine geçişi sağlayan, işgücünün doğasında bulunan beşeri sermayeyi çoğaltabilir. İkincisi; eğitim, teknolojiler, ürünler ve süreçler hakkında yeni bilgiler edinmeye imkân vererek ekonominin yenilikçi kapasitesini artırabilir. Üçüncüsü ise eğitim, yeni bilgileri anlamak, işlemek ve başarılı bir şekilde uygulamak için yayma ve iletme aracı olabilir (Hanushek ve Woßmann, 2010). Eğitim çıktı artışının yanında iktisadi kalkınma alanında başka bazı etkiler de oluşturmaktadır. Dışa açık ülkelerin ihracat potansiyelinin yüksek olması bilgi birikiminin devamlılığını gerektirmektedir. Eğitim dış ticaret kanalıyla da iktisadi yapıyı etkilemektedir (Oztürk, 2001). Öte yandan bir devletin yaptığı en önemli yatırım eğitimidir. Her yaşta daha yetenekli çalışanlara yapılan yatırımlar, daha az yetenekli çalışanlara yapılan yatırımlardan daha yüksek getiri sağlamaktadır. Günümüzde çalışanların rekabet etme yeteneği, çoğu gelişmekte olan ülkede eğitim sistemlerinin düşük performansı nedeniyle engellenmektedir. Teknolojik değişim ve küresel rekabet, birçokları için yetkinliklerde ustalaşmayı ve yeni becerilerin kazanılmasını gerektirmektedir. Beceriler erken yaşlarda oluşmaktadır. Eğitim düzeyi artan kişinin istihdam edilme ihtimali de artmaktadır (World Bank, 2021).

Eğitimle bilginin bir nesilden diğerine aktarıldığı bir süreç, sistem ve kurum ifade edilmektedir. Ekonomik etkilerinin yanı sıra eğitimin sosyal-kültürel ve politik etkileri de bulunmaktadır. Eğitim, toplumsal düzenin korunmasında sosyal, değişimin kolaylaşmasında rol oynamaktadır (Francois, 2015). Uluslararası trendler yukarıda sayılan katkılar açısından en önemli getiriye yükseköğretimin sunduğunu göstermektedir. Dünyanın her yerindeki ülkeler, erişimlerini ve etkinliklerini artırmak için yükseköğretim sistemlerini yapılandırmaktadırlar (World Bank, 2021). Türkiye'de de özellikle 2000'li yıllardan sonra yükseköğretim başta olmak üzere tüm eğitim sisteminde bir dönüşüm başlamıştır.

Şekil 1 'de Türkiye'de eğitim sistemi genel hatlarıyla yer almaktadır. Mesleki ve teknik yüksekokul ya da genel lise eğitimini tamamlayan bireyler Ölçme, Seçme ve

Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) tarafından yapılan Yükseköğretim Kurumları Sınavı (YKS) puanlarına göre yükseköğretim kurumlarında lisans ya da ön lisans derecesine devam edebilmektedirler. Yükseköğretim kurumlarına geçişte adaylar örgün eğitim kurumlarını tercih edebilecekleri gibi açıköğretim yoluyla da yükseköğrenimlerini sürdürebilmektedirler.

Şekil 1. Türkiye'de Eğitim Sistemi

Kaynak: Yükseköğretim Kurulu, 2019.

Açıköğretim Fakülteleri, YKS puanı haricinde Sınavsız İkinci Üniversite yoluyla da öğrenci kabul etmektedir. Sınavsız İkinci Üniversite fırsatı; yükseköğretim kurumlarının lisans veya ön lisans programlarından mezun olmuş, okuyan ya da yeni başlayacak kişiler için geçerlidir. Türkiye'de açıköğretim metoduyla eğitim veren üniversiteler, Anadolu Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi'dir. Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi yaşam boyu öğrenmenin bir yansıması olarak herhangi bir sebeple örgün eğitim fırsatı yakalayamamış öğrenciler için yükseköğrenim imkânı sunmaktadır. İnovatif eğitim teknikleriyle sürdürülen açıköğretim sisteminde yaş, meslek, gelir ve eğitim gibi farklı demografik özellikleri olan yaygın bir öğrenci kitlesi öğrenim görmektedir. Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi'nin en önemli amacı kadınlar, yaşlılar ve engelliler gibi dezavantajlı grupta bulunup yükseköğrenime devam etmek isteyen bireylere hizmet vermektir. Mecburi bir fiziksel katılım olmadan sunulan eğitim-öğretim, herhangi bir engel durumu olmayan bireyler kadar özel durumu olan kişilerin de tercihi olmaktadır. Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi'nde görme, işitme, dil ve konuşma, zihinsel ya da fiziksel engeli bulunan 7568 öğrenci bulunmaktadır. Öte yandan bazı

öğrenciler Spinal Müsküler Atrofi (SMA) gibi hastalıklar sonucunda özel engel durumları sebebiyle yatağa bağımlı bir hayat sürdürmektedirler.

Teknolojinin getirmiş olduğu yenilikler vasıtasıyla bu çalışma kapsamında Açıköğretim Fakültesine kayıtlı engelli öğrencilerin bilgilerinin doğru edinilip, kayıt altında ve güncel tutulacağı bir sistem geliştirilmesi hedeflenmiştir. Böylece bu sistem vasıtasıyla engelli öğrencilerin izlenmesi ve işlem yönetimi kolaylaştırılmış olacaktır. Öğrencilerin yeni kayıt dönemlerinde ücret muafiyeti haklarından faydalanmasını kolaylaştıran materyal ücreti ödeme aşamasını atlayarak kayıtlarını engelsiz yapmaları sağlanacaktır. Ayrıca öğrencilerin engel durumları hakkında bilgi toplanması, saklanması ve işlenmesiyle öğrencilerin sınavlara katılımları sırasında yaşayacakları sorunlar en aza indirilmiş olacaktır. Örneğin, işitme engelli bir öğrencinin cihaz kullanması durumunda bu cihaz ile sınava katılması sağlanmalıdır. Ya da görme engeli olan bir başka öğrenciye özel durum beyanı ile okuyucu-işaretleyici tahsis edilmesi gerekebilmektedir. Yine tamamen yatağa bağımlı bir başka kişinin sınava ev ortamında katılması sağlanabilmektedir. Bu imkânların engelli öğrencilere sunulabilmesi için öğrenciler hakkındaki verilerin doğru ve sağlıklı bir şekilde depolanması ve işlenmesi gerekmektedir. Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi'nde 7568 engelli öğrenci bulunduğu dikkate alındığında, işlem ve uygulama kolaylığı sunması için bir takip ve yönetim sistemi gerekmektedir. Ek olarak bu sistem yardımıyla kayıttan itibaren engel durumu olan öğrenciler dışında, eğitim süresi boyunca kalıcı ya da geçici bir engelle karşılaşan öğrencilerin sınavlara katılım taleplerini sistem üzerinden Fakülte'ye bildirmeleri de sağlanmış olacaktır. Örneğin, daha önce yürüme engeli olmayan bir kişinin yürüme engeli ile karşılaşması durumunda engeline uygun bir binada sınava katılımı sağlanmış olacaktır.

2. Literatür

Hem örgün eğitim hem de açıköğretim sisteminde engelli öğrencilere yönelik çalışmalar her geçen gün araştırmacıların dikkatini daha çok çekmektedir. Fakat bu konuda geniş bir literatürden söz etmek maalesef mümkün değildir. Ulusal ve uluslararası literatürde açık ve uzaktan eğitimde engelli bireylere yönelik iyileştirici uygulamaları içeren çalışmalardan biri Moise'ye aittir. Moise (2004), Athabasca Üniversitesi'nde 1998-2001 yılları arasında 604 engelli öğrenci üzerine yaptığı çalışmada destek hizmeti alan öğrencilerin dersleri başarıyla tamamlama eğiliminin daha fazla olduğunu tespit etmiştir. Kaygısız vd. (2011), işitme ve görme engellilerin üniversite web sayfalarına erişim düzeylerini achecker ile incelemişlerdir. Sonuçlar, yedi üniversite için farklılık göstermekte olup üniversitelere ait web sayfalarının bazı hatalar barındırdığını göstermiştir. Wang ve Webster (2012) ise çalışmalarında açık ve uzaktan eğitimin engelli öğrencilere hem fırsatlar hem de zorluklar sunduğunu belirtmişlerdir. Yazarlar, ancak teknolojik kaynakların ve araçların geliştirilmesinde uygun özen gösterildiği takdirde engelli öğrencilerin açık ve uzaktan

eğitime erişebilirliğinin artacağını vurgulamışlardır. 2017 Engelli Öğrenciler Çalıştayında Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi'nde engelli öğrencilerin kayıt sürecinin geliştirilmesine yönelik eylem planı ortaya konulmuştur. Anılan eylem planında yeni kayıt olacak engelli öğrencilerin tüm bilgilerinin doğru biçimde ortaya konabileceği şekilde tedbirler, engelli öğrencilerin yeni kayıt ve öğretim dönemlerinde kayıtlarını bağımsız olarak yapabilecekleri teknolojik alt yapının önemi vurgulanmıştır. Ayrıca Fakülte dâhilinde gerçekleştirilen sınav hizmetlerinin her engelli öğrencinin ulaşabileceği biçimde yapılması üzerinde durulmuştur. Sevinç ve Çay (2017), Akdeniz Üniversitesinde fiziksel engeli olan öğrencilerin üniversite eğitimi sırasında karşılaştıkları sorunları araştırmışlardır. Çalışmada, Akdeniz Üniversitesi öğrencisi olan 10 fiziksel engelli birey ile yarı yapılandırılmış görüşme yapılmıştır. Fiziksel engellilerin üniversite eğitimi esnasında çeşitli sorunlar yaşadıkları, bu sorunların birçoğunun fiziksel şartlarla ilişkili olduğu, diğer bireylerin engelli öğrencilere karşı tutumunda da yaşanan sorunların etken olduğu saptanmıştır. Bununla birlikte yaşanan sorunların çözümünde sosyal politikanın ve yasal mevzuatın önemli bir role sahip olduğu ifade edilmiştir.

Literatür araştırmalarında dikkat çeken en önemli nokta, açıköğretim sisteminde engelli öğrencilerle ilgili yapılan çalışmaların genel olarak ders dokümanlarını ve öğrenme becerilerini içerdiği, eğitim-öğretim boyunca teknik destek sağlayacak iyileştirme çalışmalarına daha az önem verildiğidir. Buradan hareketle çalışma ile engelli öğrencilere dersler dışındaki işlemlerini kolaylaştıracak bir sistem tasarlanıyor olması nedeniyle literatüre katkı sağlanacağı düşünülmektedir.

3. Yöntem

Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi 2010 yılında 02.06.2010 tarih ve 27599 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 14.04.2010 tarih ve 342 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kurulmuştur. Bünyesinde 13 lisans, 4 Lisans Tamamlama ve 30 önlisans programı olmak üzere toplam 47 program yürütülmektedir. Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi'nde 2021-2022 Eğitim-Öğretim yılı itibarıyla 7568 engelli öğrenci kayıtlıdır. Bu öğrencilerin Açıköğretim Fakültesi'nde eğitim-öğretim faaliyetlerine başlarken (daha sonra kayıt yenilerken) yapacakları ilk işlem materyal ücreti ve varsa katkı payı ücreti ödemesini yaparak kayıt işlemlerini tamamlamaktır. Yükseköğretim kurumlarında engelli statüsünde bulunan öğrenciler materyal ücreti ve katkı payı ücreti ödeme işlemlerinden muaf tutulmaktadır. İlgili ödemeleri yapmış öğrencilere ise ödedikleri tutar iade edilmektedir. 2021-2022 Eğitim-Öğretim Yılında Yükseköğretim Kurumlarında Cari Hizmet Maliyetlerine Öğrenci Katkısı Olarak Alınacak Katkı Payları ve Öğrenim Ücretlerinin Tespitine Dair 2755 Sayılı Cumhurbaşkanı Kararının 1. maddesinin 5. fıkrasında yer alan hüküm gereğince engelli öğrenciler herhangi bir ödeme yapmadan kayıt yapabilirler. Bu durum ücret muafiyeti olarak değerlendirilmektedir. Ya

da engelli öğrenciler ödeme yaptıktan sonra kayıt yapabilir ve daha sonra ödemiş oldukları ücret/ücretleri iade işlemi kapsamında geri alabilirler. Bu iki seçenektan hangisi tercih edilirse edilsin ciddi bir evrak ve işlem trafiği ortaya çıkmaktadır. Çünkü söz konusu karar kapsamında engelli olan öğrencilerin durumlarını belgeleyen sağlık kurulu raporunun aslı ya da noter onaylı örneğini ibraz etmeleri gerekmektedir. Ayrıca Fakülte'ye kayıtlarını tamamlayan engelli öğrencilere, özel durumlarına uygun olarak sınavlara katılma imkânı tanınması gerekmektedir. Engelli öğrencilerin kayıt sürecinden mezun oluncaya dek işlemlerini hızlı, sorunsuz ve kolay yürütebilmeleri ve bu gelen bilgi ve evrakların güvenli bir şekilde saklanabilmesi için ASP.NET web geliştirme platformu ve SQL Server veri tabanı aracılığıyla engelli takip ve yönetim sistemi kurulmuştur.

4. Bulgular

Çalışmanın ilk aşamasında öğrencilerden Öğrenci Bilgi Sistemi (OBS) üzerinden erişebilecekleri, Şekil 2'de verilen şablon dilekçeyi eksiksiz biçimde doldurarak ilgili sağlık kurumundan aldıkları engelli raporu ile birlikte Fakülteye göndermeleri istenmektedir.

Şekil 2. Ücret Muafiyet Talebi Dilekçesi

AÇIKÖĞRETİM FAKÜLTESİ
Open Education Faculty

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
AÇIKÖĞRETİM FAKÜLTESİ DEKANLIĞINA

Ücret Muafiyet Talebi

KİMLİK BİLGİLERİ (Lütfen tüm alanları doldurunuz)	
Öğrenci No	
Adı ve Soyadı	
T.C. Kimlik Numarası	
Bölümü / Program	
Telefon / e-posta	
Güncel adres	

Engelli
 Gazi ya da Gazi/Şehit Yakını

Kapsamında olduğum için materyal ücreti muafiyet işlemlerimin yapılması hususunda gereğini bilgilerinize arz ederim.

Tarih:
İmza:

Ücret Muafiyeti için Gerekli Evraklar:

- Engelliler için: Sağlık raporunun (en az 140) aslı veya kurum onaylı örneği ve nüfus cüzdanı fotokopisi.
- Şehit yakınları (anne, baba, eş ve çocukları) için: Şehit yakını olduğunu gösteren resmi evrak ve nüfus kayıt örneği.
- Gazi ve yakınları (anne, baba, eş ve çocukları) için: Gazi veya gazi yakını olduğunu gösteren resmi evrak ve nüfus kayıt örneği.

Dilekçenizi ve gerekli evrakları Fakültemize elden ya da posta/kargo yolu ile ulaştırınız. Faks yolu ile gönderilen evraklar kabul edilmeyecektir.

3'te verilen ve yine öğrenciye ait öğrenci numarası, ad, soyad, T.C. kimlik numarası, program, telefon numarası, e-posta, adres bilgileri ve IBAN bilgisinin de olduğu şablon dilekçeyi doldurarak Fakülte'ye ulaştırmaları beklenmektedir.

Şekil 3. Ücret İade Talebi Dilekçesi

AÇIKÖĞRETİM FAKÜLTESİ
Open Education Faculty

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
AÇIKÖĞRETİM FAKÜLTESİ DEKANLIĞINA

Ücret İade Talebi

KİMLİK BİLGİLERİ (Lütfen tüm alanları doldurunuz)	
Öğrenci No	
Adı ve Soyadı	
T.C. Kimlik Numarası	
Bölümü / Program	
Telefon / e-posta	
Güncel adres	

Banka / IBAN Bilgileri (Belirtilen IBAN bilgileri kişinin kendisine ait olmalıdır.)

T R

.....sebebi ile materyal ücreti iade işlemlerimin yukarıda belirttiğim şahsa ait IBAN numarasına yapılması hususunda gereğini bilgilerinize arz ederim.

Tarih:
İmza:

Ücret İadesi için Gerekli Evraklar:

- Engelliler için: Sağlık raporunun (en az 140) aslı veya kurum onaylı örneği ve nüfus cüzdanı fotokopisi.
- Şehit yakınları (anne, baba, eş ve çocukları) için: Şehit yakını olduğunu gösteren resmi evrak ve nüfus kayıt örneği.
- Gazi ve yakınları (anne, baba, eş ve çocukları) için: Gazi veya gazi yakını olduğunu gösteren resmi evrak ve nüfus kayıt örneği.

Dilekçenizi ve gerekli evrakları Fakültemize elden ya da posta/kargo yolu ile ulaştırınız. Faks yolu ile gönderilen evraklar kabul edilmeyecektir.

Fakülte'ye ulaşan ücret iade talebi dilekçesi ve engelli raporu yazı işleri tarafından i kayıt altına alınmakta ve ilgili öğrenciye kısa mesaj (SMS) gönderilmektedir. SMS gönderimi öğrencilerin evraklarının Fakülte'ye ulaşmış olmadığı ve hangi aşamada olduğu hakkında bilgi vermesi nedeniyle oldukça önemlidir.

Gelen evraklar yazı işleri biriminden ücret iade ve muafiyet işlemleriyle ilgilenen öğrenci işleri birimine sevk edilmektedir. Öğrenci işlerindeki görevli personel evraklar üzerinde gerekli incelemeleri ve belge doğrulama işlemlerini yaptıktan sonra Şekil 4'de olduğu gibi T.C. kimlik numaralarına göre sisteme kaydını yapmaktadır. Bu aşamada kayıt ekranındaki bilgilerin doldurulması gerekmektedir. Bu bilgiler muafiyet türü, muafiyet oranı ve rapor bitiş süresini kapsamaktadır.

Dilekçede öğrenciye ait öğrenci numarası, ad, soyad, T.C. kimlik numarası, program, telefon numarası, e-posta, IBAN ve adres bilgileri bulunmaktadır. Ücret iadesi için ise Şekil

Şekil 4. Evrakların Sisteme Kaydedilmesi

Muafiyet türü görme, fiziksel, dil ve konuşma problemleri, dikkat eksikliği, psikolojik problemler, zihinsel, öğrenme güçlüğü, kronik sağlık sorunları, asperger veya yüksek fonksiyonlu otistik bireyler, geçici yetersizlikleri olanlar ve diğer engel durumları olmak üzere oldukça geniş bir alanı kapsayacak şekilde oluşturulmuştur. Fakülte'ye ulaşan engelli sağlık raporu üzerinde yazılan engel türüne göre seçim yapılmaktadır. Engel oranı %40 ve üzerinde olan öğrencilere ücret iade ve muafiyet işlemleri yapıldığı için sistem 40 ve üzeri değerleri kabul etmektedir. Diğer bir parametre ise engelli raporunun süresinin sisteme kaydedilmesidir. Bazı engelli raporları süresiz özellik gösterirken, bazı raporlarda süre kısıdı bulunmaktadır. Sistem süreli raporların rapor bitiş tarihinin kayıt edilebileceği şekilde tasarlanmıştır. Böylece rapor süresi kayıt yenileme tarihi içinde sona erecek öğrenciler için bir erken uyarı sistemi oluşturulmaktadır. Raporları süreli olan öğrencilere süre bitmeden SMS ile bilgilendirme yapılmakta ve herhangi bir mağduriyet yaşamamaları sağlanmaktadır.

Araştırmanın ikinci kısmında kayıt işlemleri tamamlanan engelli öğrencilerin güz ve bahar yarıyılarında yapılan sınavlara katılımlarında özel durumlarını dikkate alan bir sistem oluşturulmuştur. Engelli öğrenciler OBS'de bulunan kişisel sayfalarından sınav taleplerini oluşturmaktadırlar. Şekil 5'de yer alan sayfada öğrencilerin özel durumları ile ilgili detay bilgileri kaydedebilecekleri bir ekran oluşturulmuştur. Engelli öğrenciler bu ekran vasıtasıyla engel durumlarını, engel oranlarını, engel sürelerini ve sınavdaki taleplerini (okuyucu istiyorum, işaretleyici istiyorum vb.) oluşturabilirler.

Şekil 5. Sınav Destek Talep Ekranı

Takip ve yönetimi içeren bu iki sistem 2021-2022 Eğitim-Öğretim Yılında Atatürk Üniversite Açıköğretim Fakültesi'ne kayıtlı 7586 engelli öğrencinin hizmetine sunulmuştur. Tüm öğrencilerin kayıt işlemleri yukarıda sunulan aşamalar takip edilerek tamamlanmış ve olası tüm sorunların önüne geçilmiştir. Özel duruma sahip olan öğrencilerin bilgileri güvenli bir şekilde kayıt altına alınmış ve gerekli işlemler yapılmıştır. Sınav hazırlık aşamasında bu bilgilere bağlı olarak öğrencilerin taleplerine göre işlemleri gerçekleştirilmiştir.

5. Sonuç ve Öneriler

Yükseköğretim alanında engelli öğrencilerin karşılaştığı sorunlar ve bu sorunlar için çözüm önerilerini içeren konularda çeşitli çalışmalar yapıldığı bilinmektedir. Açık ve uzaktan eğitim yoluyla eğitim alan engelli öğrencilerin örgün eğitimde okuyan engelli bireylere göre engel durumları farklılık göstermekte, söz konusu bu durum değişik problemlere yol açmaktadır. Bu sebeple bu problemlerin çözümü de farklı bir bakış açısı gerektirmektedir. Engelli kişilerin özel durumlarından kaynaklanan hassasiyet nedeniyle kendilerine her ortamda pozitif ayrımcılık yapılmasının insani değerler açısından da önemli olduğu düşünülmektedir. Araştırmada, Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi'nde öğrenim gören engelli öğrencilerin bilgilerinin doğru edinilip, kayıt altında güncel tutulacağı ve işlemlerinin yapılacağı bir takip ve yönetim sisteminin geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi bünyesinde, eğitim-öğretim faaliyetlerine devam eden engelli bireylerin öğrenimleri boyunca hem kendilerine hem de Fakülteye işlem kolaylığı sağlayacak bir yönetim sistemi kurulmuştur. Böylece dezavantajlı grup içerisinde gösterilen engelli bireylerin öğrenim süreleri boyunca yaşayabilecekleri olası problemler en aza indirilmiştir.

Açıköğretim Fakültesi engelli öğrencilerinin kayıt aşaması ve sınav süreçlerinde taleplerine uygun hizmet sunulması olası problemlerin önüne geçilmiş ve bu öğrenciler için bir destek hizmeti sağlanmıştır. Engelli öğrencilerin topluma kazandırılması, kendi ayakları üzerinde durabilmelerine imkân tanınması, daha fazla katma değer yaratan bireyler hâline getirilmesi için çaba sarf edilmiştir.

Açıköğretim sisteminde okuyan engelli öğrencilerin sayısı örgün öğretimde yer alan öğrencilerden çok daha fazla olduğu için, Açıköğretim Fakültesi'ne kayıtlı 7568 engelli öğrencinin ve bu öğrencilerin yanında ailelerini de etkileyeceği göz önüne alındığında çalışmanın sonuçlarının oldukça yaygın bir etkiye sahip olduğu söylenebilir. Öte yandan çalışma sonucunda sağlıklı veriler elde edildiğinden benzer işlemler yapan diğer kurum ve kuruluşlar için de örnek teşkil edebilir.

Kaynakça

- Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi (2017). *Aramızda Engel Yok*. (Erişim Tarihi: 20.09.2021), <https://engelsizaof.anadolu.edu.tr/pdf/1.%20ENGELS%C4%B0Z%20A%C3%87IK%C3%96%C4%9ERET%C4%B0M%20C3%87ALI%C5%9ETAY%20K%C4%B0TABI.pdf>
- Barro, R. J. (1999). Human Capital and Growth in Cross Country Regressions. *Swedish Economic Policy Review*, 6(1999), 237-277.
- Hanushek, E. A. & Woßmann, L. (2010). Education and Economic Growth. *International Encyclopedia of Education*, (2), 245-252.
- Francois, E. J. (2015). *Building Global Education with a Local Perspective an Introduction to Glocal Higher Education*. Londra:Palgrave Macmillan.
- Kaygısız, E. G., Keskin, İ. & Oğuz, N. (2011). Görme ve İşitme Engellilerin Üniversite İnternet Sayfalarına Erişebilirliği (Yedi Üniversite İnternet Sayfası Üzerinde Bir Değerlendirme). *Akademik Bilişim'11 - XIII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Moisey, S. D. (2004). Students with Disabilities in Distance Education: Characteristics, Course Enrollment and Completion, and Support Services. *Journal of Distance Education Revue De L'éducation À Distance Spring/Printemps*, 19(1), 73-91.
- Oztürk, I. (2001). The Role of Education in Economic Development: A Theoretical Perspective. *Journal of Rural Development and Administration*, 33(1)Winter 2001, 39-47.
- Sevinç, İ. & Çay, Ö. G. M. (2017). Fiziksel Engelli Bireylerin Üniversite Eğitimi Sırasında Karşılaştıkları Sorunlar (Akdeniz Üniversitesi Örneği). *Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi*, (13), 219-238.
- Yükseköğretim Kurulu (2019). Türkiye Yükseköğretim Sistemi. (Erişim Tarihi: 20.09.2021), https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/2019/Higher_Education_in_Turkey_2019_tr.pdf
- Wang, Y. D. & Webster, G. (2012). Assisting Students with Disabilities in Distance Education: An Exploratory Study into Their Experiences. *Proceedings of the 13th Annual Conference on Information Technology Education*. Canada.
- World Bank (2021). (Erişim Tarihi: 20.09.2021), <https://blogs.worldbank.org/education/why-education-matters-economic-development>.
- World Bank (2021). (Erişim Tarihi: 20.09.2021), <https://www.worldbank.org/en/topic/tertiaryeducation#1>.